

KONYA

HALKEVİ AYLIK KÜLTÜR DERGİSİ

Buzul Devrinde Konya Gölü	<i>Ferruh Sanır</i>
Ma'rifi'nin Şiirleri	<i>Muzaffer Erdoğan</i>
İlgın'da Şair Ahmet Behçet Akgüneş	<i>Fehim Çaylı</i>
Hattatlar Armağanı	<i>Veli Sabri Uyar</i>
Köy Deyince	<i>Mehmet Önder</i>
Köy Tedkik Notları	<i>İhsan Eke</i>
Lozan	<i>H. Edil</i>
Halkevi Çalışmaları	

SP.

KONYA

HALKEVİ AYLIK KÜLTÜR DERGİSİ

YIL: X

TEMMUZ - AĞUSTOS 1946

SAYI: 93-94

BUZUL DEVRİNDE KONYA GÖLÜ (*)

FERRUH SANIR

Konya önünde Kuzeye ve doğuya doğru uzanıp giden bozkırın yerinde, Pınarbaşı istasyonundan daha kuzeyde başlayıp, Ereğlinin kuzeyine kadar kâh genişliyen, kâh daralan masmavi bir göl... Sıcak yaz günlerinde Konya ovasında yolculuk yapanlarla alay eden serap değil, gerçekten bir göl.

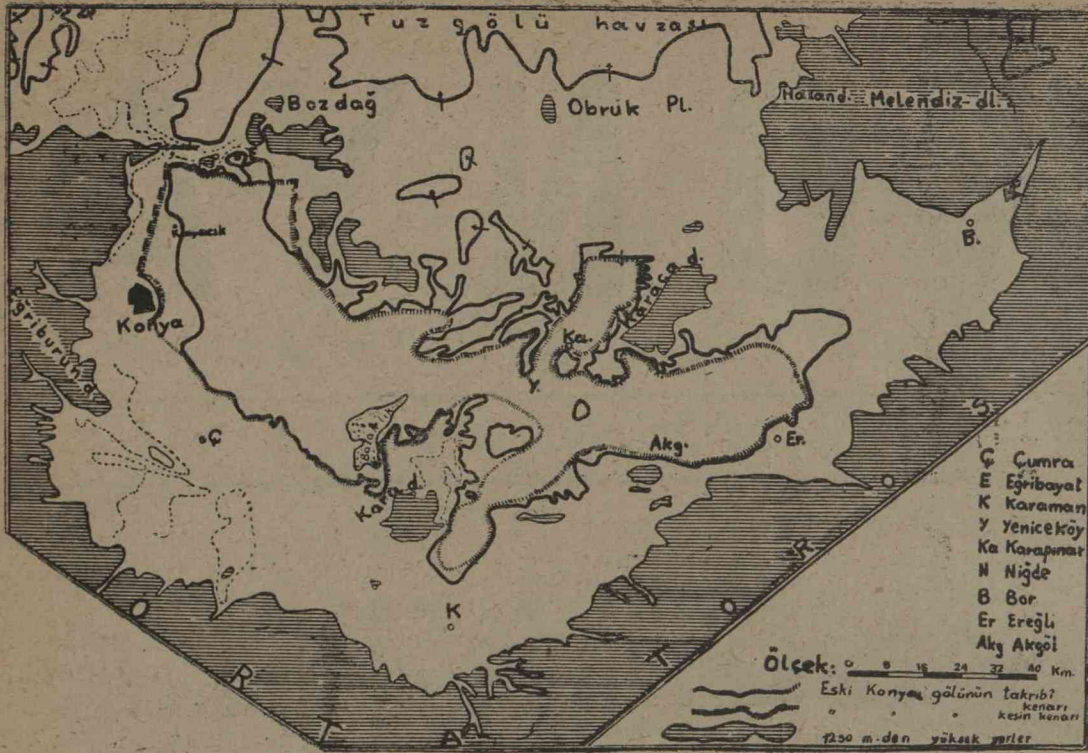
Konyanın eski gölü - yenisi olmadığına göre - Konya gölü Orta - torosların İç - Anadolu güneyinde çizdiği geniş yay ile, kuzeyde yapısı yer yer değişen, bugünkü Konya ve Ereğli ovaları ile Koçhisar gölü havzası biri-

birinden ayıran plâtolar ve eşikler arasında idi. Konya gölünün tabanı bu gün dümdüz gördüğümüz, yüksekliği 1000 metreden biraz aşağı olan Konya ovasıdır. Bu eski gölün kıyı çizgisi, Harita genel Direktörlüğü tarafından çıkarılmış olan 1/800 000 ölçekli Türkiye haritasındaki 1000 metrelik eş yükseklik eğrisile hemen hemen aynı yerlerden geçer. (Haritaya bakınız). Konya gölü, Pınarbaşı Kuzeyinden Ereğli Kuzeyine kadar en az 150 kilometre uzunlukta idiye de Karaman kuzeyinde Karadağ ve devamı ile, Karapınar'ın püskürük arızaları arasında hayli daralıyordu.

Böyle bir gölün Buzul devrinde gelişmiş oluşunu gösteren fosillerin bulundukları başlıca yerler şunlardır:

(*) Bu yazı Prof H. Louis'nın Zeitschrift der Gesellschaft für Erdkunde zu Berlin adlı mecmuanın 1938 yılı 7-8 inci sayısında çıkan Eiszeitliche Seen in Anatolien adlı yazısına dayanır.

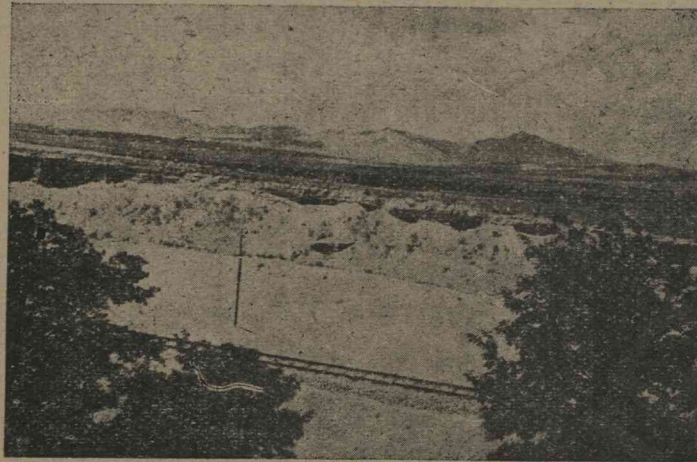

Buzul devrinde Konya - Ereğli gölü.

(Prof. H. Louis'ye göre)

- 1) Pınarbaşı ile Kayacık arasında demiryolu yarmasının bulunduğu kumlu ve çakıllı birikintiler (Resim:1) başladığı yerde yine kumlar ve çakıllı birikintiler (Burada da bir yarma vardır.)
- 2) Demiryolunun, Kuzeyde Konya ovasından çıkmak üzere yükselmeye
- 3) Çumra istasyonunun 10 kilometre kuzeyinde, Çarşamba suyunun eski

1) Pınarbaşı istasyonu ile kayıcık arasındaki kıyı kordonu üzerinde demiryolu yarması [Foto. F. Sanır.]

göle doğru sürmüştü olduğu deltasının kenarında,

4) Ereğli'nin kuzey batısında Hortu yakınında.

Gerek Kayacık ile Pınarbaşı arasında, gerekse demiryolunun Konya ovasından ayrılmak üzere yükselmeye başladığı yerde görülen kum ve çakıl yığınları, eski gölün kenarlarında teşekkül etmiş kıyı kordonlarından başka bir şey değildirler. Bunlardan birincisi, Kayacık'ın kuzeyinde Neojen kalkerlerinden müteşekkil, 1060 metre yükseklikte bir tepeden başlar. Bu tepe eski gölde bir ada idi. Bunun dağ yamacında denizden 1015 metre yükseklikte dalga oyukları ve falezler vardır. Bu tepeden, yüksekliği dalga oyuklarının yüksekliğine eşit olmak üzere başlıyan ve kuzeybatıya doğru alçalarak uzanan kıyı kordonunun tabanı 300 - 400 metre genişlikte ve uzunluğu 2 kilometre kadardır.

Bunun sonuna yakın yerlerde akarsuların dağlardan getirerek göltabanı üzerine biriktirmiş oldukları konilerin su seviyesine uygun kenarları da 1015 metre yüksekliktedir. Buradaki kıyı kordonu, kayacığın kuzeybatısında bulunan bir körfezi gölden ayırıyordu. Demiryolu yarmasında meydana gelen kesit incelendiği zaman kordonun - çok kere görüldüğü veçhile - çift olduğu görülür.

Batıdaki dağların eteklerinde sıralanan birikinti konilerinin göl seviyesine uygun olarak teşekkül etmiş olan köşeleri, demiryolunun batısında, aynı yükseklikte olmak üzere Konya'ya kadar takip olunabilir. Eski gölün kıyısı şehrin kenarında doğuya döner, çünkü burada Meram çayı, birikintilerini, yakındaki diğer arkasulardan daha çok ileriye sürmüştür. Şehir üç yandan, hemen noktası noktasına gölün kıyısı ile sınırlanmaktadır.

2) Kayacık kuzeyindeki eski adanın doğu yamacındaki falezlerden bir parça [Foto. F. Sanır]

Konya gölünün kıyısı aynı zamanda iki ekonomik alan arasında da sınırdır; Çünkü Meram çayının eski birikintileri tarla, bağ ve bahçelerle kaplanmış olduğu halde göl tabanının

dan otlak olarak faydalanılmaktadır. Göl kıyısının, Konyanın güneydoğusunda Karadağ'a kadar olan bölümünde de, Konya kuzeyindeki karakterini muhafaza ettiği söylenebilir.

Pınarbaşı istasyonundan 7-8 kilometre kadar kuzeyde, Bekleme'den Sarıcalar doğrultusunda güneybatıya doğru uzanan diğer kıyı kordonu da; kıyının bir çıkıntısına dayanmıştır; boyu takriben 2 kilometre kadardır ve Çandır köyü önünde yer almış olan durgun bir körfezi gölden ayırmıştır.

Konya kuzeyinde Bozdağ, kitlevi kalkerlerden müteşekkildir. Demiryolu doğusunda, Bozdağın eski göle inen

yamaçları önünde kıyı çizgisi çok açık olarak görülür; dalga oyukları ve falezler burada uzun mesafelerde kovalanabilir (Resim: 3). Eğribayat güneyinde eski gölün bir adası olduğu anlaşılan kalker sırtın eteğinde de falezler açıktır. Bu sırtın doğusundaki düzlükte, buraların göl tabanı olduğunu gösteren fosiller bulunmuştur. Ayrıca yine denizden 1015 metre yükseklikte olan dalga oyukları önünde kıyı çakılları boldur.

3) Karakaya köyü doğusundaki falezler [Foto. F. Sanır]

Bozdağın kuzey - güney doğrultusunda uzanan eteğinin, kuzeybatı - güneydoğu doğrultusunu tuttuğu yerlerde falezler, bundan önce söylenenler kadar vazih değildir. Buradan doğuda, dağın yamaçlarını örten kaya döküntülerinin kalınlığı ve daha doğuda Karapınar'a kadar Neojen tortullar falezlerin teşekkülüne imkân bırakmamıştır.

Konya - Karapınar otomobil yolu üzerinde de kıyı kordonlarına raslanır. Yol bazı yerlerde bunları kovalar; çünkü yağmurlu zamanlarda killi göl tabanından çok daha az çamurludur.

Yukarıda söylendiği gibi eski Konya gölü, Karapınar ile Karadağ ara-

sında daralıyordu. Bu dar alanda Ereğli, Konya ve Karapınar gölleri birbirine bağlanıyordu. Karapınar güneyindeki püskürük arızalar üzerinde 1015 metre yükseklikte kıyı çizgisi çok açık olarak görülür; hatta burada sular altında kalmış kayalarla diğerleri arasında renkçe fark vardır. Bu durum volkanik olayların gölün teşkülünden eski olduğunu gösterir.

Karapınar yakınında, rüzgarlarla yerlerini değiştirmiş olan volkan külleri, bilhassa kenarlarda göl tabanını örtmüştür. Karapınar batısında bu suretle vücut bulmuş kumullar vardır. Bunların, göl çekildikten sonra teşekkül ettikleri açıktır.

Karapınarın kerpiç çukurlarında Konya gölünün fosilleri aynen bulunmuştur, bu itibarla Konya ve Karapınar gölleri arasında paleontolojik bir uygunluk vardır.

Karapınar göl tabanının batısında masa şeklinde düz Neojen arazi bir takım vadiliklerle yarılmış ve bu vadiler ağzından göle doğru sürülen döküntüler kenarda biriktirilmiştir. Bu birikintilerin, sonradan yarılmış olan kenarları da 1015 metre yüksekliktedir (Resim: 4 teki gibi)

Hulâsa; 1) Konya gölünün bir gerçek olduğuda, kıyı şekilleri, tortulları, tortulaşma şekilleriyle ve bulunmuş olan fosilleriyle jeolojik, jeomorfolojik, ve paleontolojik yönlerden şüphe yoktur.

2) Bu göl, çevresindeki volkanik teşekküllerden gençtir.

3) Gölün çekilişinden sonra kenarlarında herhangi bir yükseklik değişmesi olmamıştır. Gölün kapladığı geniş alan içinde, Anadolu gibi tektonik

bakımdan çok kımıldıyan bir ülkede, böyle bir değişimin henüz olmayışı da (elbette eldeki aletlerle yapılan ölçülerin incelik derecesine uygun bir bir hüküm olarak) gölün gençliğine işaret eder.

4) Konya gölü, Buzul devrinde, yüksek dağlarımızın doruklarında vücut bulmuş buzullarla yaşıtır.

5) Konya gölünün Tuz gölüne doğru bir ayağı yoktu; Çünkü Konya gölü ile Tuz gölü arasındaki su bölümü çizgisi, hiç bir yerde 1015 metreden alçak değildir. Yalnız Ereğli yakınındaki Akgölün sularını boşaltan düdenin hesaba katılması gerekir. Akgölün, Konya - Ereğli gölünün sınırları içinde kalmış olduğunda şüphe yoktur. Buna göre Akgöl düdeninden eski gölün sularının önemli bir bölümünün de boşalmış olması mümkündür. Böyle bir akış olmadıkça gölün kenarında bir tek kıyı çizgisinin bulunması izah olunmaz; çünkü Buzul devrinin muhtelif sahalarında iklim şartları tamamen birbirinin aynı olmamıştır.

4) Karakaya'dan doğuda eski birikinti konilerinin seviyesine uygun 1015 metre yükseklikteki kenarları ve bunların sonradan yarılışı [Foto. F. Sanır]

MA'RİFİNİN ŞİİRLERİ

MUZAFFER ERDOĞAN

Konyanın asırlar boyunca edebî mazisini gözden geçirirken onsekizinci yüzyıl üzerinde de önemle durmamız icabetmekte ve burada ise bilhas-sa Ma'rifi mahlâsıyla bir takım manzum parçalar vücutta getiren Konyalı bir sanatkarı kayıt ve tesbit eylememiz gerekli görülmektedir. Bu günkü incelemelerimize göre hiç bir şüara tezkiresinde, hatta muhtelif kütüphanelerdeki yazma şiir mecmualarında adına ve eserlerine rastlayamadığımız ve bu itibarla edebiyat tarihi sahasında yapılan son incelemelerde dahi aynı hal ile karşılaştığımız bu zat hakkında bir iki söz söylemeye cesaret ederken aynı konu üzerinde bundan otuz küsur yıl evvel Konya'da yazılmış bir gazete makalesinden başka elde bir şeyin maalesef bulunmadığına şahit oluyoruz. (1) Yarım sütundan biraz fazla olan bu makalede Ma'rifi hakkında verilen malûmat bu günkü araştırmalarımıza göre hakikate aşağı yukarı uygun gelmekle beraber malzeme bakımından oldukça eksik bir durum arz etmektedir. Biz burada onun bizzat görüp tetkik ettiğimiz manzum parçalarından çıkardığımız sonuçlara dayanarak hayatı hakkındaki bilgileri biraz daha genişletmeye ve görebildiğimiz bütün şiirlerini sıraya koyarak ileride aynı konu üzerinde yapılacak daha esaslı tetkik-

(1) — Hamdi zade Abdülkadir, Ma'rifi - Ebûbekir Babalık (Konya) 1910

lere küçük bir zemin hazırlamaya çalışacağız;

Onsekizinci asrın ikinci yarısı ortalarında meçhul bir şahıs tarafından yazıldığı muhakkak olan yazma bir mecmuada onun bir takım gazel ve nazirelerle müfred, murabba ve kıt'alarına ve bir okadar da manzum tarihlerine rastlıyoruz. Buralarda görülen ifadelerle göre asıl adının Ebubekir olduğu, babasının ise Musa bulunduğu anlaşılmaktadır. (2) Vücutta getirdiği bütün bu manzum parçalarından öğrendiğimize göre Konya'da doğmuş ve büyümüş olan Ma'rifi'nin, mevcûd bilgileri ora âlimlerinden Kara Halil Efendi adlı bir zatten okuduna hükmetmek icabeder. (3) İlgili bazı kimselerce müteaddit eser ve risalesi bulunduğu söylenmekte olan bu zatın, Ma'rifi üzerinde büyük bir nüfûz icra ettiğine kuvvetli bir ihtimalle inanmak lâzımgelir. Onun 1756 (H: 1170) tarihinde vukubulan ölümü

(2) — Ma'rifi'nin bu gün için Konyada dünyaya geldiği muhakkak olmakla beraber doğumunun hangi yıla rastladığını kesin olarak tesbit edemiyecemiz.

(3) — Onsekizinci asır ortalarına doğru Konya Müftülüğünde bulunan Kara Halil efendi aslen Akviranlı olup genç yaşında Konya'ya gelmiş, ora Medreselerinde oturmuş, kısa bir zamanda kendisini tanıtarak Müftülüğe seçilmiş ve nihayet Konyada vefat ederek Musalla kabristanına gömülmüştür.

üzerine söylediği yirmi küsur beyitli manzum bir mersiye, bize, bu yolda bir fikir verebilmektedir. Vücutta getirdiği bu mersiyede tedris ve fetva hususunda asrının feridi olarak kabul ettiği Kara Halil efendinin müderrisliklerde bulunduğu gözönüne getirilecek olursa kendisinin de bir aralık medrese müntesipleri arasında yer aldığı ve bu itibarla dinî bir muhit içinden yetiştiğini teslim eylemek zarureti vardır. İstanbula gitmek üzere bir aralık Konyadan ayrılan Ma'rifi, orada bir müddet kaldıktan sonra Amasya'ya geçmiştir. Onun İstanbul'da geçen hayatı, bugün için bizce iyice belli olmamakla beraber bilgisini bir parça daha ilerletmek kaygı ve düşüncesiyle ihtiyar edildiği kuvvetli bir ihtimalle söylenebilir. Elli beyitten ibaret olan ve sonunda bir de tarih mısraını ihtiva eden bir kasidesi başlığında onun İstanbul'dan Amasyaya geçtiği tasrih edilmekte olduğu gibi (4) içinde dahi oranın özelliklerine ve Çilehane adile tanınan kutsal bir yerde gömülü olan bazı fâzılların met-hû senasına âit satırlar göze çarpmaktadır. Lezzetli ve hoş sularının çokluğu ve bağ ve bostanlarının bolluğu ile dünyada cennet gibi güzel olduğunu söylediği Amasya şehrini vasıflandırırken tatlı bir deniz gibi ortasından akıp giden ırmağın sahilinde sıralanan köşk ve kasırlara ve her biri hoş bir ses ve ahenkle dönen değirmenlere temas etmekte ve ayrıca her köşede büyük bir gayretle ders okutan bilginlere dair bazı takdir edici sözler söylemektedir. Kutbülma'arifte evliyalardan serdarı olarak kabul

(4) — Ma'rifi'nin İstanbul'dan Amasyaya geçişi mezkûr kasidenin başlığından öğrenildiği gibi ayrıca içindeki bazı beyitlerden de anlam kabil-dir.

ettiği Pirilyas ile oraya gelerek etrafını aydınlatan Akdagî'ye ve az sonra bunu istihlâf eden Karalaz'a ait ifedelerine bakılırsa Amasya'ya gidişi de aynı vechile ilmi maksat ve düşüncelerinden ileri gelmekte olduğuna bir dereceye kadar hükmetmek lâzım gelir. Mevcûd şiirlerini tahlil etmek suretile çıkardığımız bu sonuçlara göre onun Amasya'da kaldığı tarih bizce takribi olarak muayyen olmakla beraber orada bulunduğu müddeti ay ve günü ile kesin olarak tesbit etmek bugün için pek de imkân dahilinde bulunmamaktadır. Bununla beraber bir aralık Amasya kadılığında bulunan Emin efendinin 1166 (M. 1754) tarihinde inşa ettirip suyunu dahi akıtmağa muvaffak olduğu bir çeşme için söylediği üç beyitli bir manzumei tarihi-yeye göre onun orada en aşağı beş yıl kadar kalması icabetmektedir. (5) Bu keyfiyetin tevsik edilmesi ileride bizden sonra aynı konu üzerinde çalışacakların daha esaslı araştırmalarına bırakarak onun Amasya'dan sonra Sivas'a uğradığını ve burada ise aynı vechile bir müddet kaldığını söylemekle iktifa edeceğiz Ma'rifi'nin Sivas'a uğradığı tarihlerde Zârelî Mehmed Paşa orada birinci Valiliğini yap

(5) — Ma'rifi'nin Amasya Kadısı Emin efendi yönünden yaptırılan çeşme için söylediği üç beyitli manzumei tarihiye aynen şöyledir :

جدا بو چشمه قند بنیانی بریا
خادم الشرع امین اقتدای ایتدی بنا
حسبة الله آب خوشکورین جری ایدوب
تشنکان اولاندره پس جملة ایتدی صلا
دیدى وا اسقاطله تاریخی بو معرفى
بوندن ایچ آب حیاتین روحک اولسون صفا

سنه ۱۱۶۶

makta olduğu gibi (6) Sâbit mahlâsı-
le bazı şiirler vücuda getiren ülema-
dan bir zat de Müftilikte bulunuyordu.
Yazmış olduğu otuzdört beyitli bir
manzumei tarihiyede görüleceği üze-
re Zâreli Mehmed Paşa'nın Sivas'taki
ilk Valiliğini takdir edici bir dille na-
kil ve hikâye eden Ma'rifi, onun Ab-
dülvehhab Gazi türbesini tamir ettir-
diğini burada bulunan Mescidi büyü-
tüp câmi haline çevirdiğini ve ayrıca
bir de mezkûr yere suyu ile birlikte
çeşme getirdiğini uzun uzadıya açık-
lamaya çalışmaktadır. Onun mezkûr
tarihte Amasya'da bulunmasını yu-
karıdaki kayıtlara bakarak bir hakikat
olarak kabul ettiğimize göre aynı za-
man zarfında Sivas'ta dahi yaşaması-
nı ne şekilde tefsir etmelidir? Vücu-
da getirdiği şiirlerin muhteviyatından
edindiğimiz sonuçlara göre onun esas
itibarile Amasya'yı kendisi için oturma
yeri olarak seçtiğini, çağrı ve ge-
zi gibi bazı arızî sebeplerlele mezkûr
müddet içinde muvakkaten Sivas'a da-
hi uğramaktan geri kalmadığını kabul

(6) — Mehmet Paşa, cesaret ve
şecaatle ün kazanmış olan Zâreli Os-
man Paşanın büyük oğlu idi. Birisi
1160 senesinde, diğeri ise bundan aşağı
yukarı beş yıl sonra olmak üzere iki
defa Sivas Valiliğinde bulunmuştu.
Ayrıca Mirmiran iken Sultanönü
Mutasarrıflığında ve Vezirliğe çıktık-
tan sonra ise Trabzon ve Vidin Vali-
liklerinde bulunduğunu bildiğimiz bu
zâtın Sivas Valiliğinden azlini mütea-
kip 1163 yılında yapılan bir tedip
sonunda öldüğü söylenmektedir. (Bk:
sicilli Osmanı, C : 4, S : 242 ve C :
3, S : 423). Kendisi gibi aynı vechile
iki defa Sivas Valiliğinde bulunan ve
bir aralık Konya Valiliğini de yapmış
olan Zâreli Feyzullah Paşa onun küçük
kardeşi idi. (Bk: Sicilli Osmanı, G : 4
S : 37).

etmek icabeder. Bu suretle muvakkat-
ten gittiği Sivas'ta birbirini müteakip
Muftiliklerde bulunan ve sırasile sâbit
ve Faik mahlâsları ile bazı şiirler
kaleme alan ülemadan iki şair zat
ile muarefe peyda etmesi ve hatta
müftilik kâtibi Nazîfi'nin bile bu ya-
kınlığa nazireleri ile katılmak isteme-
si bizim için üzerinde az çok durul-
ması gerekli olan noktalardan birisi-
ni teşkil eder. (7) Ne yazık ki onun
söylediği üç gazel ile buna mezkûr
şairlerin ayrı ayrı olarak yaptıkları
nazirelerden başka elimizde bir kayıd
ve vesika bulunmadığından bu yolda
kesin bir hüküm verebilmek imkânına
erişemiyoruz.

"Ma'rifi, mahlâsı ile bazı şiirler
vücuda getiren bu sanatkarın doğdu-
ğu yer olan konya'ya döndüğüne ve

(7) — Ma'rifi'nin vücuda getirdiği
edebî parçalar arasında beş beyitten
ibaret bulunan bir manzume - i tarihi-
yeden anlaşıldığına göre onun dost-
ları arasında bir de Ürgüplü Elhac
Hasan zade Süleyman Ef. adlı bir zat
daha bulunmaktadır. Bunun 1167 ta-
rihinde doğan Sermed adlı çocuğu için
düşürdüğü mezkûr tarih aynen şöy-
ledir :

حدائق اولدی کردون ترجمدن چلی
مهر دلشادی روان جسم بی تاب دلایی
اسعد و افضل ناسن اولماسنه شک ایتمه چون
سابع روز رجیده یکدی برج سنایی
طول عمریله ممر ایلدوب مولی آتی
چوق حقیقه کمال و علمک ایده بلایی
سایه سنده والدینی بوله عمر خوش خصال
زیرا مرغ دلیری آرزو ایدردی اول کلی
درج اسم و محصلیه دیدی تاریخ معرفتی
عین علو لطف بس سرموله اوله احرم علی

yahud bu memleketlerden birisinde
kalmayı tercih ettiğine dair eserle-
rinden bir şey isdidlâl etmek imkânı-
na malik değiliz. Amasya'yı pek sev-
diğine, bayındırlık ve kalkınma faali-
yetlerine candan katılmasına bakılır-
sa son zamanlarının orada geçtiğine
ihtimal verilebilir. (8)

Ele geçirebildiğimiz şiirlerini tah-
lil etmek suretile hayatı hakkında bir
iki söz söylemeye çalıştığımız Ma'rifi-
nin, şu satırlarla bu yoldaki özel-
liğini tam mânası ile tesbit edebile-
ceğimizi hiç bir zaman iddia edemiye-
ceğiz. Temasta bulunduğu sosyal
muhitin durum ve şartlarına uymak
zorunda kalan bir adamın hayatı
boyunca bir takım yeni fikrî kazanç-
lara erişmesi düşünülürse Ma'rifi
gibi bir sanatkarın doğduğu Konya'dan
sonra İstanbul'a gitmesi ve oradanda
bilahere Amasya'ya ve Sivas'a geç-

(8) — Ma'rifi'nin doğum yılı gibi
ölüm yılı da aynı vechile bu gün için
kesin olarak belli değildir.

mesi ile bu keyfiyetin her halde lehine
olarak inkişaf etmesinde hiç bir sebep
hatıra gelemmez. Mevcut şiirlerinde za-
manın kavrayış ve inanışlarını fazlası
ile his etmek imkân dahilinde bulun-
makla beraber, biz gezdiği memleket-
lerin ve görüşüp temasta bulunduğu
insanların çokluğuna bakarak, onun
Nizamî ve Meşamî gibi daha eski de-
virlerin Konyalı san'atkârları derece-
sinde bir edebî zevk ve iktidara ma-
lik olduğuna hükmedebiliriz. İlerde
bu yolda yapılacak araştırmalarla onun
edebî ufkunun genişliği ve o nisbette
üstünlüğü hakkında her halde bir çok
yeni yeni bilgiler elde edilebileceğin-
den şüphe edilmemelidir. Yalnız bunun
içinde her şeyden evvel vücuda getir-
diği şiirlerle diğer edebî eserlerinin
hemen hepsinin bulunup ayrı ayrı tes-
bit edilmesi gereklidir. Şimdi burada
onun yukarıda zikrettiğimiz mersiyesi
ile Amasya ve Sivas'a âit kaside ve
tarihlerinden başlayarak gazel ve kıt'
alarını birer birer kaydetmekle iktifa
edeceğiz:

KARA HALİL EFENDİYE AİT MERSİYE :

Yine edüp felek bir devr-i nahemvar-i zûrazûr
Zılâm-ı gamle rûziruşenim kıldı şeb-i deycur

Yeni bir şa'bda gösterdi senkendaz-ı gam etti
Gönül sadparedir bu kersile manende-i fağfûr

Serengüşti firib ile verir bir nuş-i zevk amma
Döner sonra harab eder misal-i hane-i zeynûr

Bu çarhın kâr ü kanunu girift-i çenk-i derttetmek
Elinden herkes eder nalesinni sînesin tanbûr

Bir ateş var iken bir ateşe dahi eder ilka
Acep yanmış mı ben denlu hararet dide-i bahûr

Tahammülden ziyade haml-i mihnet etmede tahmil
Eder bu çarh-ı ahdeb âkıbet kendi gibi kanbûr

Nice tab'a nişat ersün gam endüh olup nâbût
Nice ârâm-ı câne bâis olsun hâtır-ı mesrûr

Yine bir fadlûddehr ü vahide kesd-ı zat etti
Hünermend olmaz çeşm-i vefa-yi çârhile manzûr

Edüp rihlet Halil Efendi kim Ol müfti-i Konya
Nola bu suziş-i mâtemle olsa sîneler tennûr

Heman onyediden yetmişedek meks-i fena edüp
Bekaya azmedince taliban oldu gama maksûr

Bilâşübhe feridülasr idi tedris ü fetvada
İşae eylemişti ilm-i manend-i şüa'-ı hûr

Ulûm-i cemmede sahib nişab idi o âllâme
Memalikte kemalatile olmuştu aceb meşhûr

Telemmuz eyliyenlerden zuhur etmişti çok kâmil
Leali-i fûnunun eylemişti hasılı menşur

Nice telife olmuştu muvaffak ol şerifüzzat
Hezaran müşkülâtın halli ile oldular me'cur

Muhit olmuşken afakı o bahr-i raikın fazlı
Sen ey kabri mübarek nice ettin ilmini mestûr

Bu gerdûne efadıl perver olmak olmamış âyin
Hemişe kılmak üzere maksad dilhahtan mehcûr

Gerek âlim, Gerek cahil, gerek mir ü geda olsun
Verir ruhu olunca ercai emri ile me'mûr

Olur dâru-yi sabr ancak deva bu derd-i nâçare
Budur lâzım dua-i hayrine masruf ola makdûr

Ola ikram ile mükrem tena'ümle dahi mün'am
Cenab-ı bâri-i âlem ede ol hazreti mağfûr

Bula ma'mure-i cennette teşrifat-ı rabbani
Enis ü hemdemin gilman ede, hup yarini ol hûr

Rahik ü selsebin lezzetli zevkîn ziyad etsün
Ferahbahşâ-yi ruh olsun semim-i amir ü kâfûr

Muammer ola mahdumu bedel ola o efhamden
Ülûmun şems olup bu cihanı eyliye pürnûr

Dedi tarih-i fevtin Ma'rifi harf-i mücevherle
Muadil fazlına mevlâ makamın edesin ma'mûr

Sen 1170.

BİR GAZELİ :

Nideyin ah âkıbet felek beni kül eyledi
Verdi pes düşmane fırsat dostı melul eyledi.

Zerre denlu bir kişiye suikastım yoğiken
Hâk edüp beni adunun payine yol eyledi

Pes nedamet âteşinde âkıbet yaktı beni
Şad olup düşman şematet etmeği bol eyledi.

Evvela oldu mukarin bendeye ifk-i müdac
Per hasudlar cemolup çok şer mahsul eyledi

Niçesi dost suretinde tütlü hileler edüp
Akıbet akran içinde namımı pul eyledi.

Zahiren dosluk edüp kurdu fesadın mebdein
Esdika beyninde ke's-i gayz-i ma'mul eyledi .

Her tarafa güna gün iğva edüp ifrit gibi
Pes âdavet zehrini ortada merzûl eyledi.

Ah ne müşkül hal imiş düşmanın dostluk görtere
Nice irfan ehlini ol beyle mebzûl eyledi.

Sana da oldu musallat böyle bed hal Ma'rifi
Türlü fitnelik ile cesmin vasın kül eyledi.

BİR KIT'ASI :

Ah ne müşkil hal imiş yarab bu her ayrılık
Görmemiştım ben dahi bir böyle dışvar ayrılık
Hulkedindim kendine ah ü nedamet kılmağı
Bu derunum eyledi derdile pür nar ayrılık.

AMASYA'YA AİT KASİDESİ :

Başıyalım şehr-i Amasya içinde can ile
Bir mübarek mevziin evsafına imkânile
Tuhfe olur ehl-i irfane bu sözüm dembedem
Ger nazar ederse buna dide-i hüllan ile
Keff-i aynederse taksirat-ı nazmından eğer
Refedüp idrak ederse eltaf-ı îkan ile
Çün Amasya beldesinin kendini medheylesem
Olmaz itmam-i nüüt-ı penç ü şeş divan ile
Cennetâsâ serfiraz olmuş cihanda zira ol
Ab-ı azbin kesretile, bağile, bostan ile
Irmak akar ortasından yemm-i kand çün felek
Sahilinde çok dolabı nice değirman ile
Her biri devran ederler nüh feleksâ daima
Hoş makamla nağme eder her biri evzan ile
Ol dolaplar âb- nehri cezbedüp ita eder
Ehl-i beldeye tamamen rûz ü şeb devran ile
Yukarudan şabbeder suyun aşağı cû behişt
Ol ahali kâm ahırlar her yere cerayan ile
Hoş müzeyyen eylemişler ırmağın her canibin
Pûr münakkaş cay-ı kâh ü kasr-dilşadan ile
Ol şehirin yanında bağ ü bağçe bîaded
Meyvası çok, kendi memlû nimet-i yezdan ile
İki yanına o nehrin vaki olmuş iki dağ
Evleri etmiş tefevvük cenbine bihşan ile
Ol dü kühtan zâhir olmuş nice ab-i hoşküvar
Her büyütu olmuş eltaf ol sular seylânile
Köşe köşe ders okutur fazıl ü kâmilleri
Her fûnunu neşrederler say-i bîpayan ile

Cay-i kâhtmiş anı çok esfiya ü evliya
Ehl-i sukı ehl-i irfan hafız-ı kur'an ile

Dönelim biz ol mübarek mevkiin vafına kim
Beldesin vasfı es'ab kilik-i dîzeban ile

Ol mahalle eylemişler Çilehâne tesmiye
Dopdoludur ol makamat çünki mürtazan ile

Pes bu edna ol Amasya beldesinin medhini
İşitince aşık oldu aşk-ı müztaran ile

Terk-i İstanbul edüp ruyin teveccüh eyledi
Âzim oldu ana geldi nusret-i rahman ile

Hazedüp âb ü havasından müferrah şad iken
Ol makam-ı hûbgeldik bir nice destan ile

Pes karib olunca ana cane bir hoş bunalup
Eyledük türlü sefayi günagüngun itran ile

Sanki cennet misli anda eyledik celp-i ferah
Zühreler Tezyin ü ruhaniyet-i ruhan ile

Hem şerafet, hem letâfet, cümlesi anda tamam
Verd ü eşcarında bülbul zikreder efgan ile

Bilki bunu varsa bir mağmum ana mesrur olur
Zira anın yümn-i müsbet kasret-i burhan ile

Çün o sahra evliyalar, hem şehidler meskeni
Hak-ı miskâsâ muattardır reyh-i kudsiyan ile

Bahusus kutbülmaarifte evliyalar serdarı
Piriilyas anda rakıd nice sad merdan ile

Badehu Akdağı namında gelüp bir dür vücûd
Ol yeri kalmış münevver enver-i ilman ile

Neşredüp çok dürrü anda ol fûhulülfadılın
Ömrünü anice ifna etmemiş tuğyan ile

Bu fenada dai kılmış kendiye çok fadılan
Her birinesa' yedüp ilmi tamam ilân ile

Badehu dar-ı fenadan gün gibi edüp gurup
Gitti bundan kaldı âlem hasret ü giryan ile

Anları müstağrak ede rahmetine ol rahim
Ruhların şadeyliye çok ravza-i cenan ile

Safi'ede bizlere ol fazıl ü kâmilleri
Bizleri de ide mesrur affile gufran ile

Dinlen imdi vesfedelim bir vücud-ı enveri
Olmaya zati mukarin lahzaca ahzan ile

"Karalâz,, denmekle meşhur olmuş ol dürr-i Adem
Ol feridüzzat muadil âlem-i ezman ile

Geldi "Akdağı yerine sakın oldu ol kamer
Ol makamı etti tezyin ravza-i irfan ile

Haşimidir ceddi ola cümlemizin şafii
Hem saadet; hem şerafet vafıdır ünvan ile

Ma'den-i ülûm-ı şeta vasıl-i gurilfünun
Menba-ı fazl ü maarif faik ol akran ile

Melce-i erbab-ı tahkik ekmel-i üstad-ı kül
Her gün ol meh meclis eder nice sad dürdan ile

İsmi bilmek dilersen ol hayık güncünün
Mebde-i şeş beyt-i ati bildirir asân ile

Oldurür mühr-i mekasıd merkez-i izz ü şeref
Talibe ta'lim eder ders dikkat-i im'an ile

Bir sözü demez delilsiz her keliminde fasih
Bîrekik eder ifade aksar-ı lafzan ile

Rasih-i hikmet olup tetkik ü tahkik-ı kelâm
Eyleyüp eder cihadı mübtıl ü nâdân ile

Hem zerafet, hem letafet cümlesin derceylemiş
Zat-i dürdanında ey dil ekmel-i iz'an ile

Ya hüda ola muammer çok zaman ol mehlika
Nimet-i biadde ola cümle şakirdan ile

Meskeni dar-ı bekade ola cennet hem göre
Ol cemalin ede zevkî hûri ü gülman ile

Pes bu edna hazır olup meclisine ol mehin
Hem telemmüz eyledim andan nice nikân ile

Meclisinde türlü hâlet zevk-ı ruhani gelüp
Ben gedaya gitti gam kaldım dil-i şadan ile

Çün nebimiz dedi herkes sevdiğiyle haşrolur
Eyledim hubbi o mühre cümle mezkûran ile

Lutfedüp ayırma yarap zümresinden anların
Bendeni hem valideynim dökeli yaran ile

İbtida-i meksine bu Ma'rifî tarih eder:
Ta hasud iş bu makamda tay hak ü ola ebdan ile

Sene 1161

ILGINDA

ŞAIR

AHMET BEHÇET AKGÜNEŞ

FEHİM ÇAYLI

Bazı köşede bucakta kalıpta kendini tanıtmaya imkân bulamayan nice şair, edip, ilim ve irfan sahibi kimseler vardır ki pek çok orijinal eser vücutte getirdikleri halde ne yazık ki neşriyat sahasına atılıp bunları umûma arz edememişlerdir.

Eski edebiyat tarzı ile yeni edebiyat tarzını mezcederek kendine mahsus bir usul kuran şair Ahmet Behçet Akgüneş'te işte bu talihsiz meçhuller arasına karışan bedbahtlardandır.

Şair Akgüneş aslında İstanbullu olup (1310) senesinde İstanbul'un Hırkaîşerif Akşemseddin mahallesinde doğmuştur. Babası, o devrin Rüşmat memurlarından Hüseyin Hüsnü efendi ve annesi Hatice hanımdır.

Şair çocukluk ve gençliğini İstanbul'da geçirmiş, olgunluk devrini de Ilgın'da geçirmektedir.

Şair: ilk tahsilini İstanbul'da yapmış, Fatih merkez Rüştiyesinden mezun olmuştur. Umumi tahsil yerine meslekî tahsil yapmayı tercih eden şair, İstanbul Adliye Meslek Mektebine kaydedilmiş ve mezkûr mektebin Zabıtkâtipliği şubesinden birincilikle mezun olmuş ve İstanbul Cinayet mahkemesi zabıtkâtipliği vazifesine asaleten tayin olunmuştur. Şair, bir taraftan bu vazifeyi ifa ederken diğer taraftan da aynı mektebin Müstantıklık kısmına devamla başlamıştır. Bu kısımdan da pek iyi derecede diploma alan Behçet, Müstantıklık vazifesile 1926 yılında Ilgın'a tayin olunmuştur. 1930 yılında bu vazifeden ayrılan şair, şimdi serbest çalışmaktadır. Fakat zamanın iktisadî, malî, ailevî vesair buhranları onu hem maddî ve hem de manevî bakımdan darbelemiş ve darbelemektedir de...

Pek çok kimselerin takdirini kazanmış olan şair, hayatında geçirdiği maddî ve manevî tesirlerin kendisinde hasıl ettiği zihin perişanlığı içinde bulunmaktadır. Bu zihin perişanlığı ve ona eklenen alkol belâsı onun eserlerinin pek çoğunun kendi elile yakılarak, yırtılarak ortadan kaldırılmasına sebep olmuş ve bugün ancak hafızasında kalanları ile son senelerde yazdıkları eserler elimize geçmiş bulunmaktadır.

Birinci Cihan savaşına nefer olarak iştirâk eden şair, bugünkü İstanbul Askerî Müzesi müessisi Ahmet Muhtar Paşanın maiyetinde çalışmış ve Paşaya yazmış olduğu ve neşrettiği bir methiye şairin harbin sonuna kadar Paşanın maiyetinde kalmasına sebep olmuştur.

AHMET MUHTAR PAŞAYA METHİYE:

Sahibi seyfû kalem hazreti Ahmet Muhtar,
Sayesinde vatanın feyzü kemali artar?
Yaraşır sinesine doğrusu binlerce nişan,
Arifü, fazılıyektadır o zatı zîşan.
Cehli kahretmeye âmâde o merdi meydan
Daim etmekte hücum elde silahı irfan.

Şairin edebî hayatına gelince: Eski ve yeni nazım tekniğine vakıf olan şair, manzum parçalarını hem aruz ve hem de hece vezni ile yazmıştır. Her iki vezne karşı olan derin vukufiyeti ve bilhassa yeni nazım tekniğine karşı duyduğu açık fikir ve düşünce onun her iki veznin kalıplarını zorluk çekmeden kullanmasına sebep olmuştur. Her iki vezni kullanırken üstün bir itina gösterir. Fikirleri samimi, duyguları derunî, görüşleri engin ve yerinde, yazış tarzı basit, bilhassa müsvette yapmak adeti değildir.

Şair, tasavvufî edebiyata da hakkı ile vakıf bulunmaktadır. Bu yolda eşsiz parçalar meydana getirmişti. Hatta şairin bu neviden nümuneleri diğer mevzulardan daha zengin görünmektedir. Onun bu parçalarını okuyanlar, bir Bektaşî şairi olduğunu da söylerler. Ben bu hususta hüküm vermekten sarfınazar ederek eserlerini okuyan kimselere bırakmayı tercih ediyorum.

Pek yakında yayınlayacağım (Ilgın'da Şair Ahmet Behçet Akgüneş) adlı Biyografide şairin meydana getirdiği eşsiz parçaları şu beş kısımda inceledim:

- 1 — Tasavvufî parçalar.
- 2 — Aşkî parçalar.
- 3 — Millî ve vatanî parçalar.
- 4 — Mizahî ve hicvî,
- 5 — Hissî parçalar.

Şair Ahmet Behçet Akgüneş, eserlerinde (KEŞFİ) mahlâsını kullanır.

BEKTAŞI NEFESLERİNDEN

Sırrı haydan zâhit haberdar oldum,
Aliyi seveli benimcan oldu.
Gerci bu aşk ile hakisâr oldum,
Bastığım topraklar âsüman oldu.

* *

Bu aşka düşeli halimiz yaman,
Gurbet diyarında gezdik çok zaman
Bize mekân oldu bezmi lâmekân,
Bu bezme irenler bînişan oldu.

* *

Yarin cemaline aşık olalı,
Bir pula indirdik atlası. şahı.
Biz bu bedestanda dükkân açalı,
Münkir münafıka çok ziyan oldu.

* *

Kâbetülüşşaka sürdük yüzümüz,
Haktır kelâmımız. haktır özümüz.
Ayeti kübrâdır bizim sözümüz,
Münkirler desinler hezeyan oldu.

* *

Yarin yazılıdır nâmi destanda,
Penler nişan oldu küfre gerdanda.
Aşıkı buraktık kâfiristanda,
Zannetme bu gönlüm müslüman oldu.

* *

Zavallı (KEŞFİ) ye mecnun dediler,
Bir saçı Leylâya meftun dediler.
O'nu takdir etti kırklar, yediler ..
Nice erler ile imtihan oldu,

GAZEL

(Yahya Kemal Beyatlıya ithaf)

Eya nazende dildarın ne dilber pirehen giydin
Nazardan kendini setreyledin lebsi beden giydin,
Biriz mânâda cânanım, fakat surette ayrıldık,
Libası aşkı ben giydim, libası hüsnü sen giydin.
Ne hoş tuğbayı kudretsin ne nazık ten dilârasın,
Görenler ol beyaz cismin sanırlar yasemen giydin.
O zibâ kaddine cana yeşil camen yaraşmış pek,
Görenler zan ederler verdi handanım çemen giydin.
Libası bîbahayı hüsnü âlemde eminimki.
- Cihana gelmeden Yusuf, alıp sen gonca ten giydin.
Dolaştırdı seni âvare ser iklimi kesrette,
Eya gönlüm o lebsi pürfüsünü sen neden giydin?
Erenler şimdi ey BEHÇET sana bir came giydirdi,
Soyundun cümle varlıktan ne atlas, ne keten giydin.

YAHYA KEMAL GİBİ

Bizi bu darı sitemden bırakmasan gideriz,
Cihana canla tecelli eden birer eseriz.

Fena diyarına rağbet kılar mıyız ne gezer ?
Kemali aşkile mümtaz bulunmayan güheriz.

Cihanı rağbete lâayık görür müyüz heyhat!
Vekarı aşka değişmiş sefûhü derbederiz.

Tabibi hazıka minnet, ölüm değil mi bize?
Mizacı âleme vakıf, devayı her kederiz.

Geçer hayatımız elhak elemden azade,
Bahara peyrev olup da çemen çemen gezeriz.

Şu hadisatı cihanı bilirmiyiz KEŞFİ!...
O rindi valühü hayret; o mesti bihaberiz.

GAZEL

Her sözünden ehli hâlin başka bir mânâ çıkar,
Başka bir remzi hakikat, başka bir ima çıkar.

Kimseyi tahkire lââyık görme, halka hürmet et!
Sureta hiç gördüğün bir arifü danâ çıkar.

Sanma kıymetten müberra gördüğün harfi basit,
Bir yere gelse hurufat bir nice imlâ çıkar.

Mektebi ilmi ledünde pek çetindir imtihan,
Her sual zımnında mutlak allemel esma çıkar.

Savtı zikrullahı candan gûşeder ağah olan,
Alemin her zerresinden namei illâ çıkar.

KEŞFİYA sırrı tecelli çok garaip gösterir,
Har alût bir fidandan goncai zibâ çıkar.

4/8/943 - Çarşamba

AŞKIN DEĞERİ

Gülzarı aşkı yarin her yare gönüllerde
Feyzi baharı vardır avare gönüllerde.

Mir'atı münkesirde bir yüz olur nümayan
Esrarı vahdet zahir satpare gönüllerde.

Ağyarı çevre alet kalmakta nazlı didar,
Yarin elemi vardır biçare gönüllerde.

Erbabı aşk cihanda nâbut olaydı gamla
Kalmazdı meytü rağbet dildare gönüllerde.

Derlerki etme keşfi nâdana sırrı izhar,
Zaten takatmi koydun izaha gönüllerde.

RAĞBET KILMADIN

Meyli irfan eyledim irfana rağbet kıldın,
Arzı iman eyledim imana rağbet kıldın,

Zatine taktime lââyık başka varım yok benim
Sevgilim, canım efendim cana rağbet kıldın.

Dergehi ihsanını eşkimle siyrap eyledim
Sunmadım bir kâse dem mihmana rağbet kıldın.

Bari sen gel hanei kalbimde mihman ol dedim
Ey şehinşah hanei virana rağbet kıldın

Keşfiya mahvi vücuda mazhar oldun aşkla
Hamdülillah serveti samana rağbet kıldın.

TURK ORDUSUNA

Hürmet sana ey süngüsü şimşeklere bir eş
Hürmet sana bir can ile ey sevgili kardeş;
Hürmet sana ey canlı siper, yurdu saran er.
Al bayrağı göksünde tutup yurda kanat ger;

*
*
*

Hürmet sana ey kalbi celâdet taşıyan nur
Senden yüce yok, kendine hürmetle selâm dur;
Tarih diyemem tarihine sade zaferdir.
Tasfir edemem şanını gökler sana yerdir.

TARİHİ BEŞER

Ancak iki şeydir beşerin yaptığı işler:
İmar ile tahrip... Bunu tarih bize sözler.
Tarihte tekerrür eden her vak'a demişler,
Ettirmede icap bunu insandaki cevher.

*
**

Vahşet, medeniyet.. yine vahşet medeniyet,
Bir köhne dolup dönmede hulyalar içinde.
Âlemde terakki eden insan bumu? hayret..
Âlem yaratır neş'eli rüyalar içinde.

*
**

Yapmak,yine yıkmak. Yine yapmak, yine yıkmak
İnsanda olan fikri terakki bu mu? Heyhat!
Arzusu onun yükselerek göklere çıkmak,
Zanetme tecelli eder insandaki gayet!

*
**

Yerden göğe çıkmak ne çıkar inmiyecek mi?
Etmezmi rucu aslına esfelde makamı.
Ben lâyıkımlı insanlığa artık diyecek mi?
Takip edecek eski emel, eski meramı.

*
**

Göklerde ne var? yer yüzü cennet olamaz mı?
Salhaneye döndürmedeyiz biz onu kandan.
İnsan bu acip haleden kurtulamaz mı?
Bihude temenni ederiz biz onu candan.

*
**

İnsan yapacaktır, yıkacaktır, yapacaktır.
Vahşetle zekâ böyle yapar; devri cehalet,
Bundan daha hoştur diyorum hep akacaktır.
İnsan kanı, bihude emel sulhu selâmet.

NAMIK KENAL SAĞOLSAYDI

Hamdülillah garkı nimettir bütün millet bugün
Ufku taban eyliyor asarı hürriyet bugün.
Eyledin cidden tealâ şevki bipâyan ile
Cabeca olmakta zahir feyzi ulviyyet bugün
Kadri yükselmiştir elhak milleti masumenin
Kalmamıştır şanını tenzil eden zillet bugün.
Zülmü istibdadı pamal etti merdanı vatan
Milletin hükmü tazarruf, milletin kuvvet bugün.
Mustakildir yurdumuz, kanunumuz, efkârımız
Kande zâhirdir bu rütbe kudretü satvet bugün.
Kim demiş tembel yaşar, iktamı tamla milletin
İşte arası terakki, sayine hüccet bugün.

Garbı geçmek pek kolaydır.

(Devam edecek)

HATTATLAR ARMAĞANI

Emekli öğretmenlerden
VELİ SABRİ UYAR

ÖNSÖZ

Konya'mızın son zamanlarda pek nadir yetiştirmiş olduğu güzel sanatlar bakımından büyük değer taşıyan Hattatlar, Teshipçiler, Nakışçılar ve Mücellitleri ad ve sanları günler geçtikçe unutulmaktadır.

Şimdiye kadar Konya'yı bu yönde ilgilendiren bir eser dahi yayınlanmamıştır. Gerçi Kamus-el-Aglâm Tuhfetül hattatın ve Devhat-ül-küttap gibi eserlerde bazı Konya hattatlarının adları varsada bunların tekrar neşrine lüzum görülmediğinden eseri me almadım. Epey zamandan beri çalışıp çabalararak derlediğim ve sırf kendi naçiz kalemimin mahsulü olan (110) adet hattatın kısa tercümei hallerini (Hattatlar armağanı) adıyla yayınlamayı uygun gördüm. Eserde adı geçen hattatlar Konya, Sille ve Ilgın çevresinde yaşamış olanlardır.

On dokuzuncu yüz yılda yaşayanlardan başlayarak bugüne kadar gelip geçen hattatlar yazılmıştır. Yalnız bunlardan on iki tanesi hayattadırlar. Bununla beraber eserde görülen hataların niyyet halisaneme bağışlanacağını ümid eder ve noksanının ikmalini bu sahada çalışan kıymetli varlıkların tamamlamasını rica ederim.

Hattat Mehmet Arif

Konya'mızın pek nadir yetiştirdiği fuzelâ ve udebayü ulemâ ve hattatından merhum üstad Arif bey Konya'nın Şemsi Tebrizi mahallesinde 1287 hicri 1870 milâdi tarihinde doğmuştur. Babası topcu zade mukayyit İsmail Hakkı efendidir. Konyanın hacı Habib mahallesinde vaki (Taş mektep) de meşhur uzun Hafız Mehmet efendiden ilk tahsili bitirdikten ve hafızı Kur'an olduktan sonra Rüştîye mektebine devam ile şehadetname almıştır. Konya'nın ünlü hattatlarından Özdemiri madresesi müderrisi Merkez Rüştîye mektebi Arabi muallimi sanisi Başaralı zade İbrahim Hakkı efendiden sülüs, nesih ve tâlik yazıyı öğrenmiştir.

1307 H. 1889 M. de tamir edilen Alâeddin camii şerifinin divarlarındaki sülüs yazılar tamamiyle Arif beyin eseri desti mahiranesidir.

Tahsili ulûma pek ziyade ragıp ve sai olan Arif bey İstanbula giderek kırk altı sene devam eden zamanı ikametinde en güzide âlimlerden ahzı ulûm eylemiştir. Bir çok yüksek mekteplerde ve memuriyetlerde bulunmuştur. (Beyan-el-hak) gazetesinde pek değerli şiirleri vardır. Arabi ve Farisiyi ana dili gibi konuşurdu, ken-

disi nezih ve sevimli idi. Kapu ve şerefeddin camilerinde bir kaç sene âlimâne ve vâkıfâne ve faideli vazı na-sihatta bulunmuştur. Müptelâ olduğu kalp hastalığından Memleket hastahanesinde bir Subat 1942 tarihinde bir Pazar günü 72 yaşında olduğu halde vefat ederek rahmeti rahmana kayuşmuş ve musalla mezarlığına defnedilmiştir. Kabir taşındaki kitabesi şudur:

1-Topcu zade 2-Arif efendi 3-Ruhuna fatiha 2/2/1942

II

Hattat Saatçı Ali Galip

1288 H. 1871 M. Konya'nın Şemsi Tebrizi mahallesinde doğmuştur. Babası topcu zade mukayyit İsmail Hakkı efendi'dir, merhum Arif beyin küçük kardeşidir, Konya'nın Hoca Habib mahallesinde vaki (Taşmektep) de meşhur uzun Hafız Mehmet efendiden okumuş sonra Rüştîye mektebine devam ile şehadetname almıştır. Konya hattatlarından Başaralı zade İbrahim Hakkı efendiden Sülüs ve Nesih yazılarını öğrenmiştir. Güzel sülüs ve nesih yazardı; bu çeşit yazılarla bir çok kitap, Evradı şerife, icazetnemeler ve levhalar yazmıştır. pek hünerli sanatkarlarımız dandır. (Ziyaiye) medresesi müderrisi merhum Müfti Ali Rıza efendiden hem ders okur hem odasında saatcilikle iştiğal ederdi. 1317 Rumi tarihinde açılan (Sanatlar mektep) ine mubassır tayin edilmiştir. Bir müddet sonra hukuk mehkemesinde süvari mübaşırlığı yapmıştır. Avcılığa çok merakı

vardı, güzel Arap'ça ve Fars'ça bilirdi; tabiatı şiriyesi vardı. Kendisi edebiyata meraklı idi. Güzel şiir ve nesir yazıları vardır, eyi ifadeye malik ve ikdidarlı erbabı kalemden idi. Hatta Volkan ve Meşriki irfan gazetelerinde değerli yazıları vardır. 1329 Rumi tarihinde Dutlu kırındaki askeri manevrasında vazifeyi askeriyesini ifa ederken beyin hummasına tutularak 1329 tarihinde ölmüştür. Şemsi tebrizi mezarlığında metfundur. Kabir taşındaki kitabesi şudur: 1-Topçu zade İsmail 2-Hakkı efendinin mahdumu 3-Saatçi Ali Galip 4-efendi ruhuna fatiha. 1329

III

Silleli Hattat Ahmet Şükrü

Sillede doğdu, hattat Osman Haki denenin oğludur. Hattatlığı babasından öğrenmiştir. Hafız divanını yazmış ve tezhip etmiştir, kendisi babası gibi mevlevîdir. Pek çok mushafı şerif yazmıştır. Yazdıklarından bir tanesi Silleli Alâeddin efendide el'an mevcuttur. Son zamanlarda yazıcı oğlu Mehmet efendinin mutasavvifane ve aşıkane olan Muhammediyesini nesih yazı ile gayet manirane yazmıştır. Güzel nakış ve tezhip bilirdi, kudretli ve kıymetli hattatlarımızdandır. El yazısı ile yazdığı Mushafı şeriften ve risalelerden bazıları aileleri yanında mevcuttur. Evlad ve ahfadı hattatlıkta büyük bir şöhret kazanmıştır. Pek çok talebesi vardır. 1277 H. 1860 M. de vefat etmiştir. Sillenin aşağı mezarlığında metfundur.

IV

Silleli Hattat Hacı Ahmet

1294 Rumi tarihinde Sillede doğmuştur. Meşhur hattatlardan Osman Hamdi efendinin oğlu ve Ahmet Şukrî dedenin torunudur. Sille hocalarından ders görmüş hattatlığı babasından öğrenmiştir. Güzel sülûs ve nesih yazılarını yazar, ve eski Türbedarlarından İsparta'lı Osman Vehbi efendiye En'am ve Evradıkabir-i-Mevlânayı ve birçok icazetnameler ve levhalar yazmıştır. Halen hayattadır.

V

Hattat Ahmet Rüşdü

1215 H. 1800 M. yılında Konya'nın

Mihmandar mahallesinde doğmuştur. Abdülfettah zade Mehmet efendinin oğludur. Konya medreselerinde okumuş, Konya Müftüsü İsa efendiden icazet almıştır. Hüsnü hattı da zamanının değerli hattatlarından öğrenmiştir. Uzun zaman Şemsi Tebrizi mahallesinde Sıbyan mektebi hocalığı yapmıştır. Gayet malûmatlı bir zat idi, Terbiyeî şiiryesi vardı, bir çok levhalar yazmıştır. Nesih yazı ile yazdığı Tezhip ve teclit ettiği Muasf şerif o zaman Kapu camii şerifine konulmuştur 1304 Rumi yılında 89 yaşında olduğu halde vefat etmiştir. Musallada meffûndur.

KÖY KÖŞESİ:

KÖY DEYİNCESİ..

MEHMET ÖNDER

Köy ve köylüyü iyi tanıyan kimseler arasında: «Köy nedir? Köylü kimdir?» diye bir anket açılrsa, şüphesiz ki alınacak cevaplar çok çeşitli olacak ve fikirler şu iki zıd mahrek etrafında toplanacaktır:

1 — Bir kısmı «Köy, bozkırın kavurucu kuraklığı ile daima mücadele halinde bulunan insanların oturduğu bir yerdir. Köy neş'esiz, sıtmal, pis bir yer, köylü de tabiatın bışımına uğramış kaba saba bir insan.» diyecekler.

2 inci cevap tam bunun zıddıdır. «Köy mü? Ah!.. yalancı dünyanın cenneti.. Bayılırım vallahi.. Efendim şırıl şırıl sular, yeşil söğütler, çağlayan pınar, yanık yanık türkü söyleyen, ince belli o güzelim köylü kızları.. Ya köylüler! İyi kalpli, şen, mes'ut adamlar vesselâm...» diye cevap vereceklerdir.

Görülüyor ki görüşler çarpışıyor. Acaba bunun hangisi doğrudur? Biz hangisine hak verelim. Cevabım hazır: Hiç birinel.. Köy ne ikincisi, ne birincisidir. Köy ne uzaklaşılacak bir yer ve ne de sevilerek girilecek bir hayal ülkesidir. Esasen böyle kesin bir cevap vermek, köy şudur köy budur kesip atıvermek doğru değildir. Çünkü köyler bizde o kadar çok çeşitlilik arzeder ki işin içinden bir türlü çıkılmaz. Meselâ Orta Anadolu'nun köyleriyle, İzmir, Manisa gibi Ege köyleri ve yine Siirt — Van köyleri ile Karadeniz kıyısındaki köyler hiç bir zaman birbirile kıyas edilemez. Şu halde köyler üzerine tesir eden en mühim faktör coğrafi durumdur.

İkinci bir faktör daha vardır: Buna iktisadî durum diyebileceğiz. Zonguldak, Eskişehir-Uşak, Kayseri, Ereğli bölgeleri gibi.

İklim şartlarını da köyler üzerine tesir eden bir faktör olarak sayabiliriz. Sert bir kara ikliminin hüküm sürdüğü yerlerde köyler, taştan ve kerpiçten, birbirine çok sık, kapalı evlerden yapıldığı halde, mutedil bölgelerde ekseri çadır, saz, tahta gibi şeylerden yapılır.

Kültür merkezlerine, büyük şehirlere yakın olan köyler daha ileri, daha derli toplu, uzak olanlar geri ve tenhadırlar. Meselâ İstanbul, İzmir, Ankara civarındaki köyler güzel ve şirin, Siirt, Ağrı köyleri ise seyrek ve geridir.

Bu muhtelif faktörlerin tesiri altında bulunan köylerin hemen hemen hepsinin de müşterek davaları, ihtiyaçları mevcuttur. Bunlar ilköğretim, sıtma, ağaçlandırma, kooperatif, su, yol, bina, temizlik, kıyafet, okuma, tohum ve hayvan ıslahı, ağıl.. v.s. şeklinde sıralanabilir. Gelecek yazımda bunları birer birer inceliyeceğiz.

KÖY TEDKİK NOTLARI

İHSAN EKE

(Baştarafı 86-87-88-91-92 inci sayılarda)

IV

Köyün coğrafi durumu — Arazinin şekil ve miktarı İklim ve ziraat şartları.

Kolukısa köyü Kadınhanı merkez kasabasının 15 kilometre kuzeyinde demir yolunun kuzey tarafından başlıyarak ufak tefek arızalar müstesna (Haymana) içlerine kadar uzayan düz ve geniş bir ovanın ortasındadır.

Deniz seviyesinden yüksekliği 1031 dir. Arazi tamamen çıplak değil se de kıraç ve kumsal yerleri çoktur. Arazinin büyük kısmı çayırılık ve otlaklıdır. Yağışlı senelerde ot ve çayırın yüksekliği bir metreye yaklaşır, ağaçlık ve fundalık hiç yoktur. Toprağın inbat kuvveti ortadır, çay kenar tarlaları müstesna kurak senelerde kıraç arazinin verimi ortadan çok aşağı düşer. Bunun için köy halkı her sene ihtiyaten fazla arazi ekerler.

Yağışlı senelerde mahsul kalmıyacak kadar çok ve iyi kaliteli olur.

Başlıca ziraat faaliyeti buğday, arpa, çavdar ve yulaf ekimi üzerine dir. Toprağın karakteri afyon, pancar ve tütün yetiştirmeye de müsaittir.

Fakat köy halkı bu çeşit ekimlerle meşgul olmamaktadır. buna vakitleri de pek müsait değildir. Köy halkının başlıca meşgalesini çiftçilik ve ve koyunculuk teşkil etmektedir.

Köyün iklimi mutedildir. Yağış derecesi ortadır. Normal senelerde kış

mevsiminde yağın karın derinliği "30, santimi geçmez? Yaz ortalarında şiddetli sıcaklar eksik değildir. Köyün kuzeyi alabildiğine açık olduğu için kuzeyden esen rüzgarlar kış mevsiminde dondurucu soğuklar yaparlar.

İlkbahar burada çok latiftir. Ufukları görünmiyen geniş bir ova yeşil çimenler ve bin bir kokulu çiçeklerle bezenir. İlk bir güneş altında kımıldıyan serin bahar meltemleri tabiatın en bakir kokularını insan ciğerlerine doldururkenengin bir hayatın zevkini duymamak mümkün değil.

Köyün bütün arazisi 400000 metre kere ortalama 40000 hektarı bulur. Bu arazinin en büyük kısmını boş yerler ve otlaklar teşkil eder.

Dönüm olarak köy arazisini 160000 kabul edersek bunun ancak onda bir olan 15000 dönümü ekilebilmektedir. Son zamanlarda zirai konbinalar boş araziden devlet hesabına faydalanma çarelerine baş vurmuşlardır.

Köyde orman yoktur. Köy civarında çay kenarında güzel bahçeler vücuda getirilmiştir. Mikdarları 100 dönümü geçmiyen bu bahçelerde elma, armut, kayısı, vişne, erik, ayva gibi meyvalar yetiştirilmektedir. Çok miktarda kavak ve söğüt vardır. Akasya,

ıhlamur, dişbudak gibi meyvasız ağaçlara hevesleri çoktur. Köyde sebzeçilik geridir. Bir kaç aile bununla meşgul olmakta isede alınan verim çok azdır. Sebze mevsiminde koyun kuzu işlerinin başlaması köylüyü bu faydalı çalışmasından acırız ki geri bırakmaktadır.

Köyde kültür

Okulun tarihçesi, okulun köydeki faaliyeti, köyde okur yazar nisbeti köyde tenvir ve irşat işleri, köyde folklor...

Kolukısa köyü oldukça toplu ve zengin bir köy olmasına rağmen millî eğitim ışığına ancak Cumhuriyetten sonra kavuşabilmiştir. Cumhuriyetten evvel de burada bir ilk okul açılmışsa da okulun ilk açıldığı bu senelerde bir çok sebeplerden okulda ciddi ve rabitalı bir öğretim yapılamamış ve istenilen randıman da alınamamıştır. Kimi seneler okul öğretmensiz kalmış, kimi seneler öğretmenler sık sık değiştirilmiş ve esasen eski tip mahalle okullarını andıran cami bitişigindeki basık tavanlı tek dersane de istenilen verimi vermemiştir.

Köyde ilk önce 1921 senesinde bir ilk okul açılmış buraya Eskişehir'li Mehmet isminde bir arkadaş öğretmen olarak verilmiştir. B. Mehmet köyde iki sene çalışmış yerine Konya'lı Halil İbrahim tayin edilmiştir. B. Halil İbrahim okulu iyi bir şekle koymuş, beş sınıflı ilk okul öğretiminde bu arkadaşın övmeye değer hizmetleri görülmüştür. B. Halil İbrahim üç sene çalıştıktan sonra köyden ayrılmış, yerine Karaağaç'lı İsmail tayin edilmiştir.

Üç sene de B. İsmail köyde çalıştıktan sonra görevinden ayrılmış,

yerine Konyalı Selahaddin öğretmen olarak tayin edilmiştir. 928 yılından 930 yılı sonuna kadar köyde çalışan B. Selahaddin de buradaki görevinden ayrılmış, yerine askerde bulunan İhsan EKE tayin edilmiş ve 1 Mayıs 938 de işe başlamıştır. Öğretmen İhsan köye geldikten bir sene sonra o zamanki okul plânlarına uygun bir okul binası yaptırılmış ve yeni binaya geçilerek öğretime orada devam olunmuştur. Okul binası tek katlı, üç dersaneli taş ve kerpiçten yapılmıştır. yetecek kadar bahçesi ve içecek suyu içindedir.

Okulda ortalama her yıl 70 - 80 çocuk okumaktadır. Bu sayının ortalama 20 sini kız öğrenciler teşkil eder. Kız çocuklar devam işlerinde erkek çocuklardan geridir. Bunun başlıca sebebi çocuk analarının 7-8 yaşındaki kız çocuklardan ev işlerinde yardım beklemedir. Son yıllarda okulun feyizli çalışmalarını gören analar kız çocuklarını da okula göndermekte öğretmene yardıma başlamışlardır. Okul 933 yılında 939 yılına kadar 6 sene içinde 78 mezun vermiştir. Köyde tahsil çağında 100 çocuk vardır. Okul bunun ortalama yüzde yetmişini okutabilmektedir. Bu gün köyde yeni yapılan Enstitü tipi okul da faaliyete geçtikten sonra köy çocuklarının yüzde yüz okuduklarını görmekle en büyük zevke ulaşmış olacağız. Köyden başka okullara giden öğrenci yoktur. Okula giden ve okulu bitiren çocuklarla gitmiyenler arasında çok fark vardır. Okulu bitiren çocuklar ticarete, ziraatte, koyunculukta diğer köylülere nazaran daha verimli bir iş elde etmeye çalışmakta ve buna muvaffak da olmaktadır.

(Akası var)

LOZAN

H. EDİL

Lozan antlaşması, 24-7-1923 tarihinde İsviçre'nin Lozan şehrinde imzalanmıştır. Bugün Lozanın 23 üncü yılındayız. İmza tarihine kadar coğrafi bir tâbir olan (Lozan) kelimesi, bu tarihten sonra Türk milleti için bağımsızlık kavramını ifade eden bir kelime olmuştur. Türk milletinin yüce fedakârlıkları, kahramanlıkları pahasına mal olan Lozan başlıbaşına bir mânâdır, bir diplomasi zafer örneğidir.

Lozan antlaşmasının Türk milleti bakımından ifade ettiği manâyı tam olarak canlandırmak için ondan evvelki siyasî olayları kısaca gözden geçirelim:

Osmanlı İmparatorluğu iki asırdanberi çökme ve dağılmaya yüz tutmuştu. 1914 de başlayan Birinci Dünya savaşına katılması bu çökme ve parçalanmayı çabuklaştırdı. 4 yıl süren büyük savaştan müttefiklerimizle birlikte yenilmiş olarak çıktık. Müttefiklerimiz bu felâket karşısında boyun eğdiler. Yalnız Türk milleti başını eğmedi. Türk çelikten yapılmış ruh ve azme sahip olduğunu bir kere daha dünyaya gösterdi.

O sırada milletin içinde bulunduğu durum ise bu şaşılanmaya hiçte elverişli görünmüyordu. Zira büyük savaş yurdumuzu öyle ezmiş, fakirleştirmiş, öyle yıprandırmıştı ki milletin yeniden bir savaşa girişmesi, bu varlığı göstermesi aklın alacağı şeyler

değildi. Yıllardan beri bir savaştan diğerine girmiş, bu savaşların yaralarını henüz saramadan kurtuluş savaşına atılmak; bu hayatîyeti göstermek ancak Türke özgü bir haldir.

Üç yıl süren kurtuluş savaşı Türk evlâtlarının binbir fedakârlıkları, kahramanlıkları sayesinde zaferle sona erdi. Sıra kılıcın kazandığı zaferi, zekânın zaferi ile tamamlanmaya gelmişti. Bu bakımdan Lozan konferansını millî kurtuluşun diploması alanında bir devamı sayabiliriz. Bu savaş da aynı azim irade ile kazanmak gerekiyordu. Bu diploması savaşını kim idare edecekti? Bu iş çok çetin idi. Lozan'a gidecek zatı seçmek kolay değildi. Bu zat bilgisine, zekâsına, basiretine, tartışma kabiliyetlerine güvenilir olmalıydı. Kurtuluş savaşında bulunmuş, önemli işler görmüş, milletin nelere katlandığını görmüş, yurdunun nasıl çiğnendiğini görerek bu ıstırapları içinde duymuş olmalı idi. Bu vasıfları taşıyan, Mudanya mütarekesinde değerini tanıtan Ebedî Şefin güvenini kazanan İnönü vardı. Bu önemli yurt işini en iyi başaracak o olabilirdi ve o oldu.

21 Kasım 1922 de konferans başladı. Konferansın konusu yalnız yeni Türk devleti ile Yunanistan arasındaki meseleler değildi. Asırların biriktirdiği hesaplar da bu konferansta tasfiye edilecekti. Karşımızda bulu-

nan Birinci Dünya Savaşının galipleri Türkiye - Yunan meselelerinde Türkiye'yi galip sayarak ona göre şartlara razı oldular. Fakat Türkiye ile kendi aralarındaki meselelerin çözülmesinde Türkiye'yi mağlûp sayarak şartlar koymağa çalıştılar ise de Türk direnmesi karşısında gerilemek zorunda kaldılar. Konferansın çözeceği meseleler çok karışıktı. Bunların yeni esaslara göre tesbiti gerekiyordu. Halbuki Avrupa devletleri asırlardanberi Osmanlı İmparatorluğunda edindikleri menfaatlardan vaz geçmek istemiyorlardı. Bunun için diplomasının dolambaçlı yollarından antlaşmaya kendi faydalarını sağlayacak maddeler koymağa çalıştılar. Türk murahhas heyeti ise bu oyunların hiçbirine meydan vermedi. Makul ve haklı savunmalarla isteklerimizi kabul ettirdiler. İzah edilen bu sebepler dolayısı ile konferans çok çetin safhalardan geçmiş ve gergin durumlar husule geldikten sonra imzalanabilmiştir.

Türk tarihi askeri zaferlerle dolu olmasına rağmen diploması bakımından aynı parlaklıkta değildir. Lozan antlaşması ise milletimizin şan ve şerefine lâyık siyasî bir zafer olarak tarihimize geçmiştir. Sevr antlaşması ile parçalanan yurdumuz, Lozan antlaşması ile bütünlüğüne ve bağımsızlığına kavuştu. Sevr Osmanlı İmparatorluğunun tarihe karıştığını Lozan ise yeni bir Türk devletinin doğduğunu dünyaya tanıttı.

Lozan antlaşmasının en göze çarpan tarafı, kapitülasyonların kaldırılması ve her alanda bağımsızlığımızın

tanınmasıdır. Lozan antlaşması memlekete yalnız kapitülasyonların kaldırılmasını sağlasaydı gene büyük bir değer taşır ve onu sağlayan milletin tükenmez minnet ve sevgisine lâyık olurdu.

24-7-1923 tarihi, büyük hareketlerle dolu Türk tarihi için bir dönüm noktasıdır. Bu tarihten sonra Türk milletinin serbestçe çalışıp gelişmesine hiçbir engel kalmadı. Bugüne kadar geçen 23 yılın birbirinden üstün başarılarla dolu olduğunu görmek bu gerçeğin canlı örneğidir.

Lozan'ın memlekete getirdiği bağımsızlık ruhu bütün canlılığını muafaza etmektedir. Dünya ufukları kararır kararır bu ruh ile hareket eden Türk milleti kanı ile çizdiği yurt sınırlarında, gelecek tehlikelere karşı göğsünü siper etti. Altı yıldanberi aşılmaz bir set gibi yurt bekçiliğini yaptı ve yapıyor. Artık bağımsızlık kavramı her Türkün şurunda yer etmiştir. Lozan, Türk milletinin bu şuurunun en canlı bir vesikasıdır. İşte Lozan antlaşmasının 23 üncü yıl dönümünü bu duygu ve düşüncelerle kutluyoruz.

Savaş meydanında üstün bir kumandan olduğu kadar, siyaset alanında da mahir bir diplomat olan aziz Milli Şefimiz, milletin fedakârlıklarını, döktüğü kanların bir damlasının dahi boşa gitmemesi için büyük bir azim ve kudretle bu eserin yaratıcısı oldu. Kılıcın zaferini zekânın zaferi ile tamamlayan Lozan Kahramanının başımızda bu'unması milletimiz için müstesna bir bahtıyarlıktır.

HALKEVİ ÇALIŞMALARI

(Temmuz - Ağustos ayları)

Halkevi güzel sanatlar komitesi tarafından Temmuz ve Ağustos ayları içinde her haftanın belirli günlerinde muntazaman zengin programlarla garp musikisinin şaheserlerinden, armonize edilmiş halk türkülerinden, eaz musiki eserlerinden, çok sesli koro ve münferit son konserlerinden müteşekkil on bir konser verilmiştir. Başarı ile verilen bu konserler Konya çevresinde ve bilhassa sanat severler arasında haklı ve içten gelen bir alâka ve sempati yaratmıştır. Her verilen yeni konser bir öncekine nazaran daha çok bir dinleyici kitlesi bulabilmiştir.

Bu çeşitli konserlerin çevrede uyandırdığı derin alâkayı Konyanın günlük gazetelerinde de görmek mümkündür.

5-7-1946 tarihinde başlayan konserlerin bu kadar çok sayıda ve zenginlikte olmasını sağlayan Halkevi müzik öğretmeni A. Şahap Öktem ve genç arkadaşları Muzaffer Arkan, Kaya Can, ve diğer müsteit gençler daima dinleyicilerinin içten gelen takdirlerini kazanmışlardır.

1-7-1946 tarihinde kurslar komitesi tarafından bir steneografi kursu açılmıştır. Kursu 16 erkek 5 kız öğrenci devam etmiştir.

24-7-1946 günü ev salonunda Lozan zaferimizin yıldönümü kutlanmıştır. İstiklâl marşıyla başlayan törende Şeref Kışmır'ın Lozan antlaşması hakkındaki konuşmasından sonra Halkevi küçükler orkestrası tarafından verilen kısa bir konserden sonra törene son verilmiştir.

Halkevi spor komitesi tarafından tertiplenen voleybol maçlarına Halkevi sahasında Ağustos ayında devam edilmiş, yapılan müteaddit maçlardan sonra 23 Ağustos günü yapılan final maçını müteakıp galip gelen Kaya takımına Halkevi tarafından mükâfat verilmiştir.

30 Ağustos günü zafer bayramı münasebetile: saat 16 da ev salonunda öğretmen Haydar Akor tarafından 30 Ağustos zaferimiz hakkında yapılan konuşmayı müteakıp Halkevi orkestrası tarafından müteaddit marşlar çalınarak gündüz törenine son verilmiş aynı günün gecesi Halkevi bahçesinde bayram şerefine bir müsamer tertibedilmiştir. İstiklâl marşıyla başlayan müsamerde Fakir Usman günün manasını belirten bir hitabede bulunmuş, müteakiben Mehmet Önder millî şiirlerinden okumuş sonra monoloğlar söylenmiş ve Halkevi temsil kolu tarafından «Şer'iyye mahkemesinde» adlı piyes başarıyla temsil edilmiştir.

